

นิราศภูเขาทอง

มาถึงบางธรณีทวีโศก
โอ้สุธาหนาแน่นเป็นแผ่นพื้น
เมื่อเคราะห์ร้ายกายเราก็เท่านี้
ล้วนหนามเหน็บเจ็บแสบคับแคบใจ
ถึงเกร็ดย่านบ้านมอญแต่ก่อนเก่า
เดี๋ยวนี้มอญถอนไรจุกเหมือนตุ๊กตา
โอ้สามัญผันแปรไม่แท้เที่ยง
นี่หรือจิตคิดหมายมีหลายใจ
ถึงบางพูดพูดดีเป็นศรีศักดิ์
แม้นพูดชั่วตัวตายทำลายมิตร

ยามวิโยคยากใจให้สะอื้น
ถึงสี่หมื่นสองแสนทั้งแดนไตร
ไม่มีที่พสุธาจะอาศัย
เหมือนนกไร้รังเร่อยู่เอกาฯ
ผู้หญิงเกล้ามวยงามตามภาษา
ทั้งผัดหน้าจับเขม่าเหมือนชาวไทย
เหมือนอย่างเยี่ยงชายหญิงทั้งวิสัย
ที่จิตใครจะเป็นหนึ่งอย่าพึงคิดฯ
มีคนรักรสถ้อยอร่อยจิต
จะชอบผิดในมนุษย์เพราะพูดจาฯ

บทเสภาสามัคคีเสวก

อันชาติใดไร้ศานติสุขสงบ
ณ ชาตินั้นนรชนไม่สนใจ
แต่ชาติใดรุ่งเรื่องเมืองสงบ
ย่อมจำนงศิลปาสง่างาม
อันชาติใดไร้ช่างชำนาญศิลป์
ใครใครเห็นไม่เป็นที่จำเริญตา
ศิลปกรรมนำใจให้สร่างโศก
จำเริญตาพาใจให้สบาย
แม้ผู้ใดไม่นิยมชมสิ่งงาม
เพราะทารช่างนี้สำคัญอันวิเศษ
จึงยกย่องศิลปกรรม์นั้นทั่วไป

ต้องมัวรบราญรอนหาผ่อนไม่
ในศิลปะวิไลละวาดงาม
ว่างการรบอริพลอันลันหลาม
เพื่ออร่ามเรื่องระยับประดับประดา
เหมือนนารินไร้ โฉมบรร โลมสง่า
เขาจะพากันเยัยให้อับอาย
ช่วยบรรเทาทุกข์ในโลกให้เหือดหาย
อีกร่างกายก็จะพลอยสุขสราญ
เมื่อถึงยามเศร้าอุราน่าสงสาร
โอสถใดจะสมานซึ่งดวงใจ
ทุกประเทศนานาทั้งน้อยใหญ่
ศรีวิไลวิลาศดีเป็นศรีเมือง

อิศรญาณภาษิต

เราก็จิตคิดดูเล่าเขาก็ใจ ผู้ใดดีดีต่ออย่าก่อกิจ สิบดีก็ไม่ถึงกับกึ่งพาล รักสั้นนั้นให้รู้อยู่เพียงสั้น มิใช่ตายแต่เขาเราก็ตาย อย่าดูถูกบุญกรรมว่าทำน้อย อย่าน้อนเปล่าเอากระจกยกออกมา

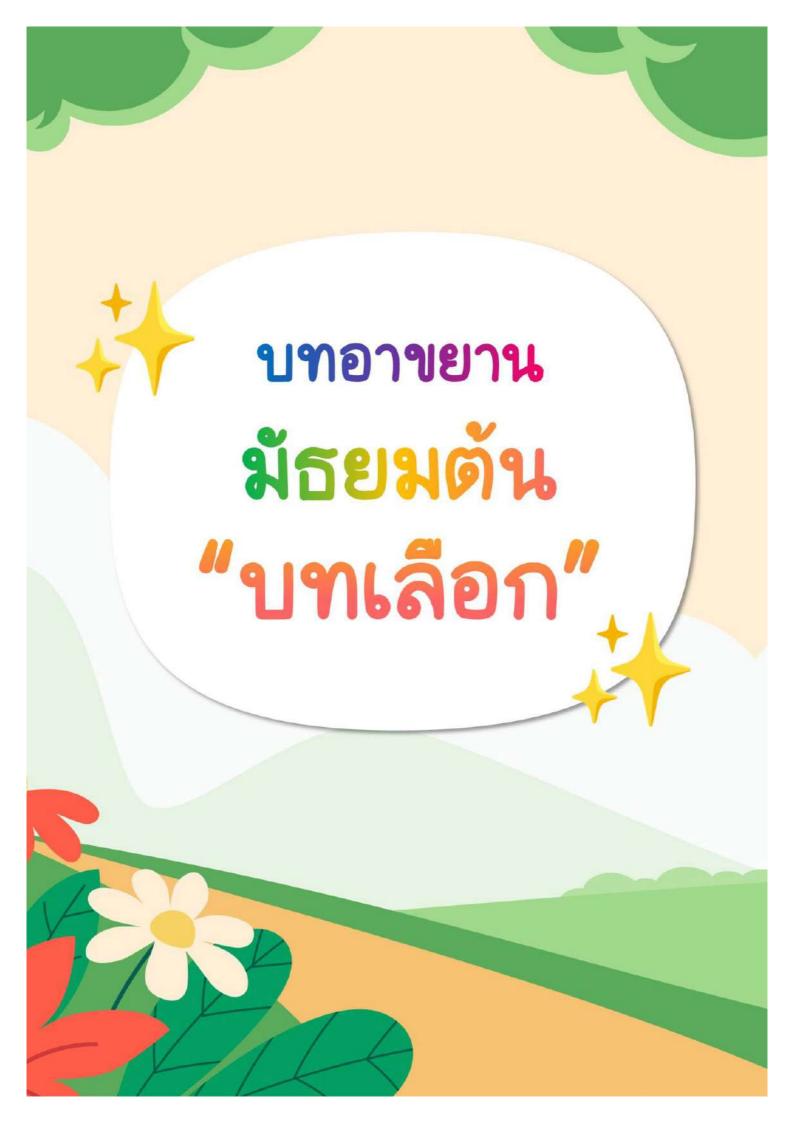
ชายข้าวเปลือกหญิงข้าวสารโบราณว่า น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่าอัชฌาสัย รักกันไว้ดีกว่าชังระวังการ ผู้ใดผิดผ่อนพักอย่าหักหาญ เป็นชายชาญอย่าเพ่อคาดประมาทชาย รักยาวนั้นอย่าให้เยิ่นเกินกฎหมาย แหงนดูฟ้าอย่าให้อายแก่เทวดา น้ำตาลย้อยมากเมื่อไรได้หนักหนา ส่องดูหน้าเสียทีหนึ่งแล้วจึงนอน

บทพากย์เอราวัณ

เหมือนองค์อมรินทร์ อินทรชิตบิดเบือนกายิน ทรงคชเอราวัณ ช้างนิรมิตฤทธิแรงแข็งขัน เผือกผ่องผิวพรรณ สีสังข์สะอาดโอพ้าร์ เศียรหนึ่งเจ็ดงา สามสิบสามเศียรโสภา ดังเพชรรัตน์รูจี งาหนึ่งเจ็ดโบกขรณี สระหนึ่งย่อมมี เจ็ดกออุบลบันดาล ดอกหนึ่งแบ่งบาน กอห์นึ่งเจ็ดดอกดวงมาลย์ มีกลีบ ได้เจ็ดกลีบผกา กลีบหนึ่งมีเทพธิดา เจ็ดองค์โสภา แน่งน้อยลำเพานงพาล อีกเจ็ดเยาวมาลย์ นางหนึ่งย่อมมีบริวาร ล้วนรูปนิรมิตมารยา จ้ับระบำรำร่ายส่ายหา ชำเลืองหางตา ทำที่ดังเทพอัปสร มีวิมานแก้วงามบวร ทุกเกศกุญชร ด้งเวไทยันต์อมรินทร์

บทพากย์เอราวัณ

บุษเอยบุษบกแก้ว
ห้ายอดเห็นเยี่ยมเทียมวิมาน
ชั้นเหมช่อห้อยล้วนพลอยบุษย์
ภาพรายพื้นรูปเทวัญ
เลื่อนเมฆลอยมาในอากาศ
ไขแสงแข่งสัศศิธร
ดั่งพระจันทร์เดินจรส่องดวง
ดาวกลาดดาษเกลื่อนเรียงราย

สีแววแสงวับฉายฉาน
แก้วประพาฬกาบเพชรสลับกัน
บัลลังก์ครุฑลายเครือกระหนกคั่น
คนธรรพ์คั่นเทพกินนร
อำไพโอภาสประภัสสร
อัมพรเอี่ยมพื้นโพยมพราย
แลเฉิดลอยช่วงจำรัสฉาย
เร็วคล้ายรีบเคลื่อนเลื่อนลอย

โคลงโลกนิติ

พระสมุทรสุดลึกลัน สายดิ่งทิ้งทอดมา เขาสูงอาจวัดวา จิตมนุษย์นี้ไซรั

คณนา หยั่งได้ กำหนด ยากแท้หยั่งถึง ฯ

ก้านบัวบอกลึกตื้น มารยาทส่อสันดาน โฉดฉลาดเพราะคำขาน หย่อมหญ้าเหี่ยวแห้งเรื้อ

ชลธาร ชาติเชื้อ ควรทราบ บอกร้ายแสลงดิน

โคควายวายชีพได้ เป็นสิ่งอันยัง คนเด็ดดับสูญสัง เป็นชื่อเสียงได้ เขาหนัง อยู่ไซรั ขารร่าง แต่ร้ายกับดี

เพื่อนกินสิ้นทรัพย์แล้ว หาง่าย หลายหมื่นมี เพื่อนตาย ถ่ายแทนชี หากยาก ฝากผีไข้

แหนงหนี มากได้ วาอาตม์ ยากแท้จักหา

พระสุริโยทัยขาดคอช้าง

บังอรอัคเรศผู้ นามพระสุริโยทัย ทรงเครื่องยุทธพิไชย เถลิงคชาธารคว้าง

พลไกรกองน่าเร้า ช้างพระเจ้าแปรประจัน สารทรงชวดเชผัน เตลงขับคชไล่ใกล้ นงคราญองค์เอกแก้ว มานมนัสกัตเวที เกรงพระราชสามี ขับคเชนทรเข่นค้ำ

ขุนมอญร่อนง้าวฟาด ขาดแล่งตราบอุระ โอรสรีบกันพระ สูญชีพไป่สูญสิ้น พิสมัย ท่านนา ออกอ้าง เช่นอุป ราชแฮ ควบเข้าขบวนไคล

โรมรัน กันเฮย
คชไท้
หลังแล่น เตลิดแฮ
หวิดท้ายคชาธาร
กระษัตรีย์
ยิ่งล้ำ
มลายพระ ชนม์เฮย
สะอีกสู้ดัสกร

ฉาดฉะ หรุบดิ้น ศพสู่ นครแฮ พจน์ผู้สรรเสริญ

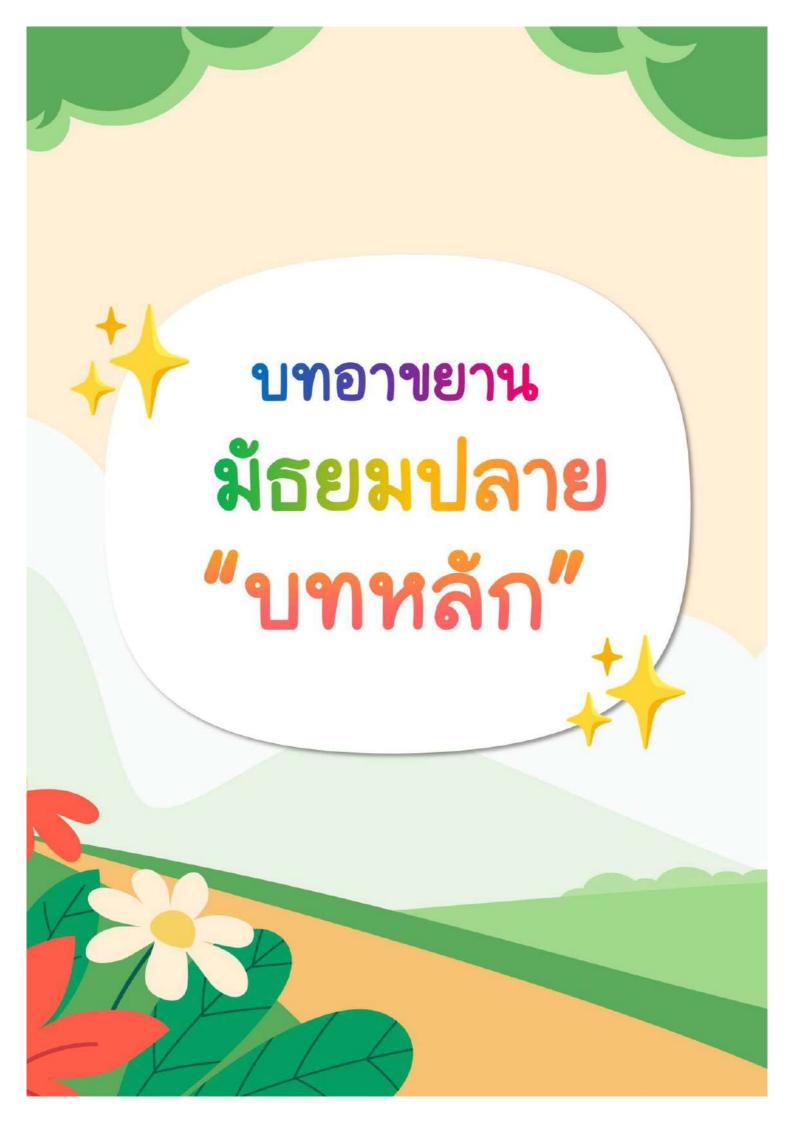

พระอภัยมณี

พระโฉมยงองค์อภัยมณีนาถ
เหล่าฉลามล้วนฉลามตามกันมา
ฉนากอยู่คู่ฉนากไม่จากคู่
ฝูงพิมพาพาฝูงเข้าแฝงวน
กระโห้เรียงเคียงกระโห้ขึ้นโบกหาง
มังกรเกี่ยวเลี้ยวลอดกอดมังกร
ฝูงม้าน้ำทำท่าเหมือนม้าเผ่น
ตะเพียนทองท่องน้ำนำตะเพียน
เห็นละเมาะเกาะเขาเขียวชอุ่ม
จะเหลียวซ้ายสายสมุทรสุดสายตา
จะเหลียวดูสุริย์แสงเข้าแฝงเมฆ
ฟังสำเนียงเสียงคลื่นดังครื้นโครม

เพลินประพาสพิศดูหมู่มัจฉา
ค่อยเคลื่อนคลาคล้ายคล้ายในสายชล
ขึ้นพ่องฟูพ่นฟองละอองฝน
บ้างผุดพ่นฟองน้ำบ้างดำจร
ลอยสล้างกลางกระแสแลสลอน
ประชุมซ่อนแฝงชลขึ้นวนเวียน
ขึ้นลอยเล่นเลี้ยวลัดฉวัดเฉวียน
ดาษเดียรดูเพลินจนเกินมา
โขดตะคุ่มเคียงเคียงเรียงรุกขา
จะแลขวาควันคลุ้มกลุ้มโพยม
ให้วิเวกหวาดองค์พระทรงโฉม
ยิ่งทุกข์โทมนัสในฤทัยทวี

อิเทนา ตอน ศึกกะหมังกุหนิง

ว่าพลางทางชมคณานก
เบญจวรรณจับวัลย์ชาลี
นางนวลจับนางนวลนอน
จากพรากจับจากจำนรรจา
แขกเต้าจับเต่าร้างร้อง
นกแก้วจับแก้วพาที
ตระเวนไพรร่อนร้องตระเวนไพร
เค้าโมงจับโมงอยู่เอกา
คับแคจับแคสัน โดษเดี่ยว
ชมวิหคนกไม้ไปตามทาง

โผนผกจับไม้อึงมี่
เหมือนวันพี่ไกลสามสุดามา
เหมือนพี่แนบนวลสมรจินตะหรา
เหมือนจากนางสการะวาตี
เหมือนร้างท้องมาหยารัศมี
เหมือนแก้วพี่ทั้งสามสั่งความมา
เหมือนเวรใดให้นิราศเสน่หา
เหมือนพี่นับโมงมาเมื่อไกลนาง
เหมือนเปล่าเปลี่ยวคับใจในไพรกว้าง
คะนึงนางพลางรีบโยธี

ลิลิตตะเลงพ่าย

เบื้องนั้นนฤนาถผู้ เบี่ยงพระมาลาผิน ศัตราวุธอรินทร์ เพราะพระหัตถ์หากป้อง

สยามินทร์ ห่อนพ้อง ฤาถูก องค์เอย ปัดด้วยขอทรง

บัดมงคลพ่าห์ไท้ แว้งเหวี่ยงเบี่ยงเศียรสะบัด อุกคลุกพลุกเงยงัด เบนบ่ายหวายแหงนให้ พลอยพล้ำเพลียกถ้าท่าน ในรณ

ตกใต้ คอคช เศิกแฮ ท่วงท้อทีถอย พ่ายฟ้อน เผด็จคู่ เข็ญแฮ ขาดด้าวโดยขวา

ทวารัติ

บัดราชฟาดแสงพล พระเดชพระแสดงดล ถนัดพระอังสาข้อน

> ยลสยบ ท่าวดิ้น สังเวช สู้ฟ้าเสวยสวรรค์

อุรารานร้าวแยก เอนพระองค์ลงทบ เหนือคอคชซอนซบ วายชิวาตม์สุดสิ้น

เวสสันดรชาดก กัณฑ์ มัทรี

..."จึ่งตรัสว่าโอ้โอ๋เวลาปานฉะนี้เอ่ยจะมิดึกดื่น จวนจะสิ้น คืนค่อนรุ่งไปเสียแล้วหรือกระไรไม่รู้เลย พระพายรำเพยพัดมารื่ เรื่อยอยู่เฉื่อยฉิว อกแม่นี้ให้อ่อนหิวสุดละห้อย ทั้งดาวเดือนก็ เคลื่อนคล้อยลงลับไม้ สุดที่แม่จะติดตามจำไปในยามนี้

ผูงลิงค่างบ่างชนะที่นอนหลับ ก็กลิ้งกลับเกือกตัวอยู่ยั้วเยี้ย
ทั้งนกหกก็งัวเงียเหงาเงียบทุกรวงรัง แต่แม่เที่ยวเซซังเสาะแสวง
ทุกแห่งห้องหิมเวศทั่วประเทศทุกราวป่า สุดสายนัยนาที่แม่จะตาม
ไปเล็งแล สุดโสตแล้วที่แม่จะซับทราบฟังสำเนียง สุดสุรเสียงที่
แม่จะร่ำเรียกพิไรร้อง สุดฝีเท้าที่แม่จะเยื้องย่องยกย่างลงเหยียบ
ดิน ก็สุดสิ้นสุดปัญญาสุดหาสุดคันเห็นสุดคิด จะได้พานพบ
ประสบรอยพระลูกน้อยแต่สักนิดไม่มีเลย จึ่งตรัสว่าเจ้าดวง
มณฑาทองทั้งคู่ของแม่เอ๋ย หรือว่าเจ้าทิ้งขว้างวางจิตไปเกิดอื่น
เหมือนแม่ฝันเมื่อคืนนี้แล้วแล"...

กาพย์เห่เรือ

ปางเสด็จประเวศด้าว ทรงรัตนพิมานชัย พรั่งพร้อมพวกพลไกร เรือกระบวนตันแพร้ว

พระเสด็จโดยแดนชล
กิ่งแก้วแพร้วพรรณราย
นาวาแน่นเป็นขนัด
เรือริ้วทิวธงสลอน
เรือครุฑยุดนาคหิ้ว
พลพายกรายพายทอง
สรมุขมุขสี่ด้าน
ม่านกรองทองรจนา
สมรรถชัยไกรกาบแก้ว
เรียบเรียงเคียงคู่จร
สุพรรณหงส์ทรงพู่ห้อย
เพียงหงส์ทรงพรมมินทร์
เรือชัยไวว่องวิ่ง
เสียงเส้าเร้าระดม

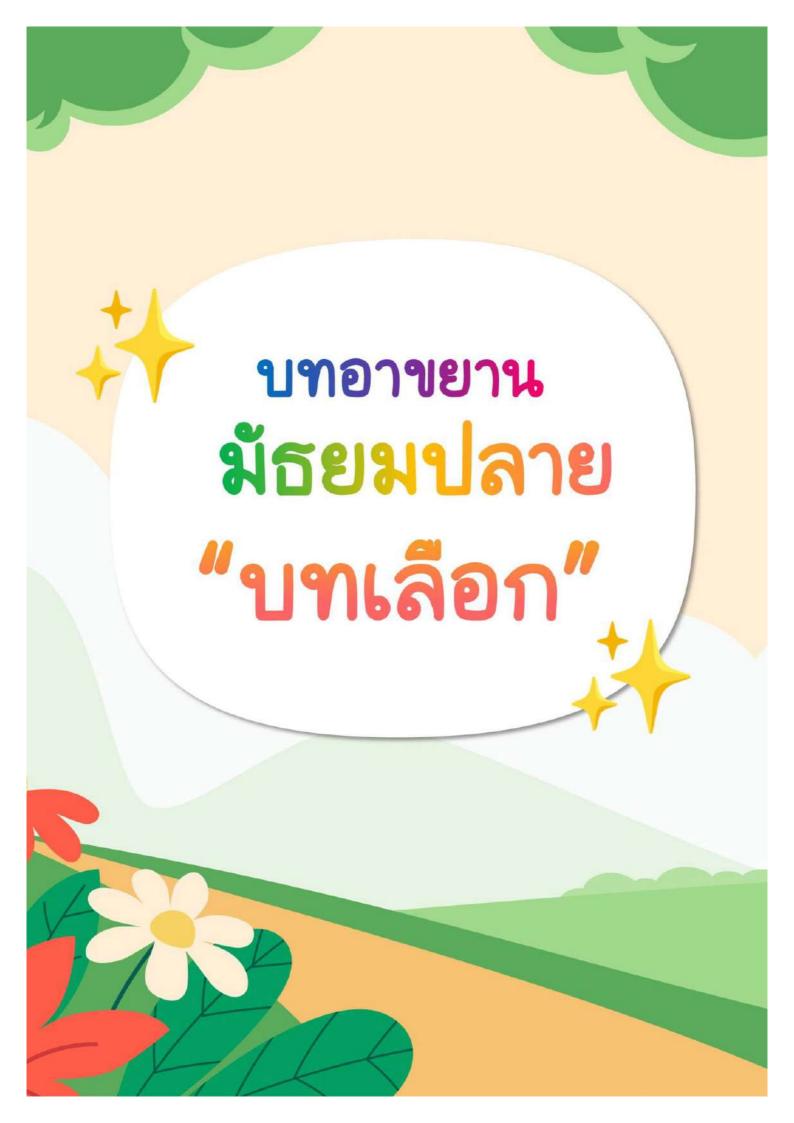
ชลาลัย กิ่งแก้ว แหนแห่ เพริศพริ้งพรายทอง

ทรงเรือต้นงามเฉิดฉาย
พายอ่อนหยับจับงามงอน
ล้วนรูปสัตว์แสนยากร
สาครลั่นครั่นครั้นฟอง
ลิ่วลอยมาพาผันผยอง
ร้องโห่เห่โอ้เห่มา
เพียงพิมานผ่านเมฆา
หลังคาแดงแย่งมังกร
แสงแวววับจับสาคร
ดั่งร่อนฟ้ามาแดนดิน
งามชดช้อยลอยหลังสินธุ์
ลินลาศเลื่อนเตือนตาชม
รวดเร็วจริงยิ่งอย่างลม
ห่มท้ายเยิ่นเดินคู่กัน

สามัคคีเภทคำฉันท์

พึงมรรยาทยึด รื้อริษยาอัน ดั่งนั้น ณ หมู่ใด พร้อมเพรียงนี้พัทธ์นี หวังเทอญมิต้องสง ซึ่งสุขเกษมสันต์ ใครเล่าจะสามารถ ห้กล้าง บ แหลกลาญ ป่วยกล่าวอะไรฝูง ฤๅสรรพสุตว์อัน แม้มากผิกิ่งไม้ มัดกำกระนั้นปอง เหล่าไหนผิไมตรี กิจใดจะขวายขวน อย่าปรารถนาหวัง มวลมาอุบัติบรร ปวงทุกข์พิบัติสรร แม้ปราศนิยมปรี ควรชนประชุมเช่น สามัคคิปรารม ไปมีก็ให้มี เนื่องเพื่อภิยโยจึง

สุประพฤติสงวนพรรค์ อุปเฉทไมตรี ผิ บ ไร้สมัครมี รวิวาทระแวงกัน สยคงประสบพลัน หิตะกอบทวิการ มนอาจระรานหาญ ก็เพราะพร้อมเพราะเพรียงกัน นรสูงประเสริฐครัน เฉพาะมีชีวีครอง ผิวใครจะใคร่ลอง พลหักก็เต็ม สละลี้ ณ หมู่ตน บ มิพร้อมมิเพรียงกัน สุขทั้งเจริญอัน ลุไฉน บ ได้มี ยันตรายกลี ติประสงค์ก็คงสม คณะเป็นสมาคม ภนิพัทธรำพึง ผิวมีก็คำนึง จะประสบสุขาลัยฯ

สวรรค์ชั้นกวี

สรวงสวรรค์ชั้นกวีรุจีรัตน์
พริ้งไพเราะเสนาะกรรณวัณณนา
อิ่มอารมณ์ชมสถานวิมานมาศ
รัศมีมีเสียงเพียงดนตรี
รเมียรไม้ใบโบกสุโนคเกาะ
โผตันนั้นผันตนไปตันโน้น
เสียงนกร้องคล้องคำลำนำขับ
โปรยประทิ่นกลิ่นผกาสุราลัย
บังคมคัลอัญชลีกวีเทพ
ณภพโน้นในสวรรค์ชั้นกวี
ไม่มีเวลาวายในภายน่า
เชิญสดับรับรศบทลบอง

ผ่องประภัศร์พลอยหาวพราวเวหา
สมสมญาแห่งสวรรค์ชั้นกวี ฯ
อันโอภาศแผ่ผายพรายรังสี
ประทีปที่พรัสสะจังหวะโยน
สุดเสนาะเสียงนกซึ่งผกโผน
จังหวะโจนส่งจับรับกันไป
ดุริยศัพท์สำนึกเมื่อพฤกษ์ไหว
เป็นคลื่นในเวหาศหยาดยินดีฯ
ซึ่งสุขเสพย์สำราญมาณศรี
แลภพนี้ในถ้อยที่ร้อยกรอง
เนาในฟ้าในดินทั้งถิ่นสอง
ซึ่งข้าปองสดุดีกวีเอย ฯ

นิราศนรินทร์

อยุธยายศล่มแล้ว สิงหาสน์ปรางค์รัตน์บรร-บุญเพรงพระหากสรรค์ บังอบายเบิกฟ้า

เรื่องเรื่องไตรรัตน์พัน รินรสพระธรรมแสดง เจดีย์ระดะแซง ยลยิ่งแสงแก้วเก้า

โฉมควรจักฝากฟ้า เกรงเทพไท้ธรณินทร์ ฝากลมเลื่อนโฉมบิน ลมจะชายชักช้ำ

จากมามาลิ่วล้ำ บางยี่เรือราพลาง เรือแผงช่วยพานาง บางบ่รับคำคลักง

เอียงอกเทออกอ้าง เมรุชุบสมุทรดินลง อากาศจักจานผจง โฉมแม่หยาดฟ้าแย้ม ลอยสวรรค์ ลงฤๅ เจิดหล้า ศาสน์รุ่ง เรื่องแฮ ฝึกฟื้นใจเมือง

พันแสง ค่ำเช้า เสียดยอด แก่นหล้าหลากสวรรค์

ฤดิน ดีฤๅ ลอบกล้ำ บนเล่า นะแม่ ชอกเนื้อเรียมสงวน

ลำบาง พี่พร้อง เมียงม่าน มานา คล่าวน้ำตาคลอ

อวดองค์ อรเอย เลขแต้ม จารึก พอฤๅ อยู่ร้อนฤๅเห็น

สามัคคีเภทคำฉันท์

อำพลพระมนทิรพระราช อัพภันตรไพจิตรและพา-เล่ห์เลื่อนชะลอดุสิตฐา-มารังสฤษฏ์พิศนิยม สามยอดตลอดระยะระยับ ช่อฟ้าตระการกลจะหยัน บราลีพิลาสศุภจรูญ หางหงส์ผจงพิจิตรงอน รอบด้านตระหง่านจัตุรมุข กาญจน์แกมมณีกนกไพ-บานบัฏพระบัญชรสลัก เพดานก็ดารกะประกาย เพ่งภาพตลอดตะละผนัง มองเห็นสีเด่นประดุจมี สุนิวาสน์วโรฟ้าร์
หิรภาคก็พึงชม
นมหาพิมานรมย์
ผิจะเทียบก็เทียมทัน
วะวะวับสลับพรรณ
จะเยาะยั่วทิฆัมพร
นภศูลประภัสสร
ดุจกวักนภาลัย
พิศสุกอร่ามใส
ฑุรย์พร่างพะแพรวพราย
ฉลุลักษณ์เฉลาลาย
ระกะดาษประดิษฐ์ดี
ก็มลังเมลืองศรี
ชิวแม่นกมลครอง

